

Tisková zpráva

Nový typ koronaviru – zájem, zkušenosti a změny chování české veřejnosti - Naše společnost - speciál - červen 2020

- ⊙ Více než tři čtvrtiny (76 %) českých občanů starších 18 let se v červnu rozhodně či spíše zajímaly o vývoj situace okolo šíření nového typu koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19. Jde o mírný pokles zájmu o devět procentních bodů oproti stejně položené otázce v květnovém výzkumu.
- ⊙ Méně než desetina (8 %) respondentů uvedla, že měla na základě příznaků podezření, že má onemocnění COVID-19.
- ⊙ Desetina (10 %) dotázaných uvedla, že byla alespoň jednou testována na onemocnění COVID-19. A jen naprosté minimum (3 %) z tohoto decilu české společnosti mělo test pozitivní.
- ⊙ Mezi nejčastější opatření proti šíření nového typu koronaviru, kteří čeští občané dělali, patří zvýšená hygiena, kterou praktikovalo téměř devět desetin (89 %) a zakrývání úst a nosu na veřejnosti, které praktikovala taktéž výrazná většina (84 %) české veřejnosti. Naopak mezi nejméně praktikované opatření uváděli občané omezení setkávání s jinými lidmi (46 %) a omezení nákupů v obchodech (52 %).
- ⊙ Oproti minulému měsíci jsme u většiny sledovaných opatření zaznamenali pokles v jejich praktikování českými občany. Největší pokles jsme zaznamenali u omezení setkávání s jinými lidmi (rodinou, přáteli, kolegy, obchodními partnery atd.), a to o 24 procentních bodů ze 70 % na 46 %.

Zpracoval:

Martin Spurný

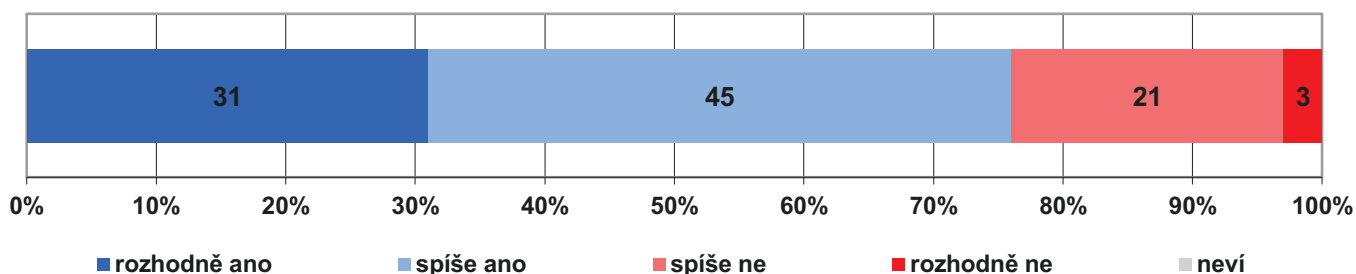
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 583; e-mail: martin.spurny@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu zaměřilo na koronavirovou krizi a zkušenosti občanů s ní. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost Median. Všech respondentů jsme se v něm zeptali, zda se zajímají, nebo nezajímají o vývoj situace okolo šíření koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19.¹

Graf 1: Zájem o vývoj situace okolo šíření koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19 (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 4. – 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

¹ Znění otázky: „Zajímáte se, nebo se nezajímáte o vývoj situace okolo šíření koronaviru SARS-CoV-2, který způsobuje onemocnění COVID-19?“ Možnosti odpovědi: Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

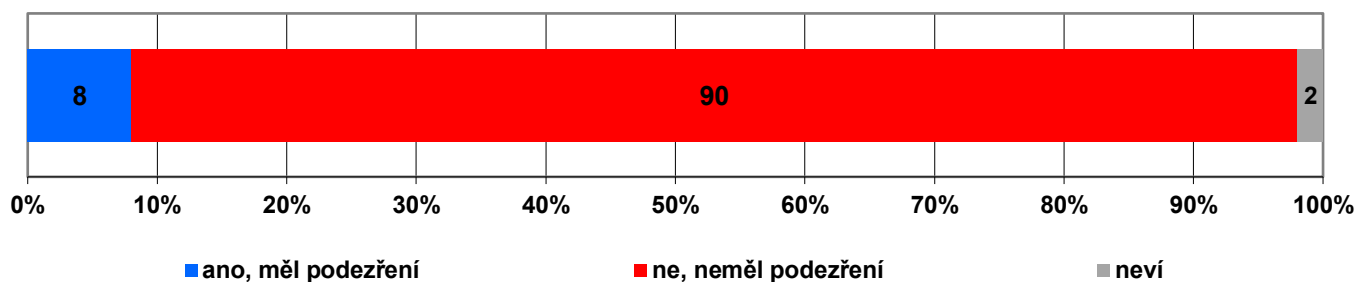
V červnu 2020 se o vývoj situace v souvislosti s šířením koronaviru, který způsobuje onemocnění COVID-19, necelá třetina (31 %) českých občanů starších 18 let zajímala rozhodně a více než dvě pětiny (45 %) spíše. O málo více než pětina (21 %) dotázaných občanů se pak podle svých slov o vývoj této situace spíše nezajímala a pouze 3 % vývoj situace rozhodně nezajímala.

Oproti květnovému výzkumu, kdy jsme pokládali respondentům stejnou otázku, došlo k poklesu (o 7 procentních bodů) podílu těch, kteří odpověděli, že se o vývoj situace v souvislosti s šířením koronaviru „rozhodně zajímají“ (z 38 % na 31 %) ve prospěch odpovědi „spíše nezajímá“ (nárůst o 7 procentních ze 14 % na 21 %). Rozdíly u ostatních kategorií jsou statisticky nevýznamné (tj. méně než 4 procentní body).

Rozhodně se o vývoj situace kolem nového typu koronaviru zajímali častěji důchodci (53 % oproti 31 % u průměru populace). Rozhodný zájem rostl úměrně s věkem (nejčastěji tuto odpověď volili lidé starší 65 let 55 %) a silnější zájem projevovali také dotázaní, kteří svůj zdravotní stav označili za velmi špatný, špatný nebo průměrný, oproti těm, kteří jej popsali jako velmi dobrý nebo dobrý. Obecně se pak více zajímali lidé s vysokoškolským vzděláním.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, zda oni sami měli na základě příznaků podezření, že mají onemocnění COVID-19.²

Graf 2: Měl/neměl podezření, že má onemocnění COVID-19 (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 4. – 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Méně než desetina (8 %) respondentů červnového výzkumu uvedla, že měla na základě příznaků podezření, že má onemocnění COVID-19, devět desetin (90 %) pak takové podezření neměla a zbývající 2 % se nedokázala k dané otázce vyjádřit. V míře podezření byly významné regionální rozdíly, které variovaly od 2 % do 14 %. Nejnižší podezření na onemocnění COVID-19 bylo mezi obyvateli ve Zlínském kraji, a to u 2 % obyvatel, na Vysočině, v Pardubickém a Jihomoravském kraji pak u 4 % obyvatel, naopak nejvyšší podezření měli obyvatelé Karlovarského kraje (14 %), Středočeského kraje (13 %) a Prahy (12 %).

Všech respondentů jsme se dále zeptali, zda a případně kolikrát byli oni osobně testováni na onemocnění COVID-19.³ Podíl těch, kteří testováni nebyli, tvoří devět desetin populace. Jedno testování na onemocnění COVID-19 uvedlo 7 % dotázaných a zbývající 3 % byla testována více než jednou. Z těch, co měli podezření, byla testovaná přibližně třetina (32 %), z těch co podezření neměli, byla testována méně než desetina (9 %) občanů.

Těch, kteří nebyli dosud nikdy testováni na onemocnění COVID-19, bylo relativně více v Libereckém (98 %), Jihočeském (95 %), Pardubickém kraji a kraji Vysočina (shodně 94 %). Poměrně vyšší protestovanost jsme zaznamenali ve velkých městech s více než 100 tisíci obyvateli (žádný test neabsolvovalo 85 % jejich obyvatel), nejméně testovaných bylo naopak mezi obyvateli nejmenších obcí (do 1000 obyvatel), kde tvořili 95 % populace.

² Znění otázky: „Máte nebo jste měl(a) na základě příznaků podezření, že máte onemocnění COVID-19?“ Možnosti odpovědi: Ano, měl(a) jsem podezření; ne, neměl(a) jsem podezření.

³ Znění otázky: „Kolikrát jste byl(a) testován(a) na onemocnění na COVID-19?“

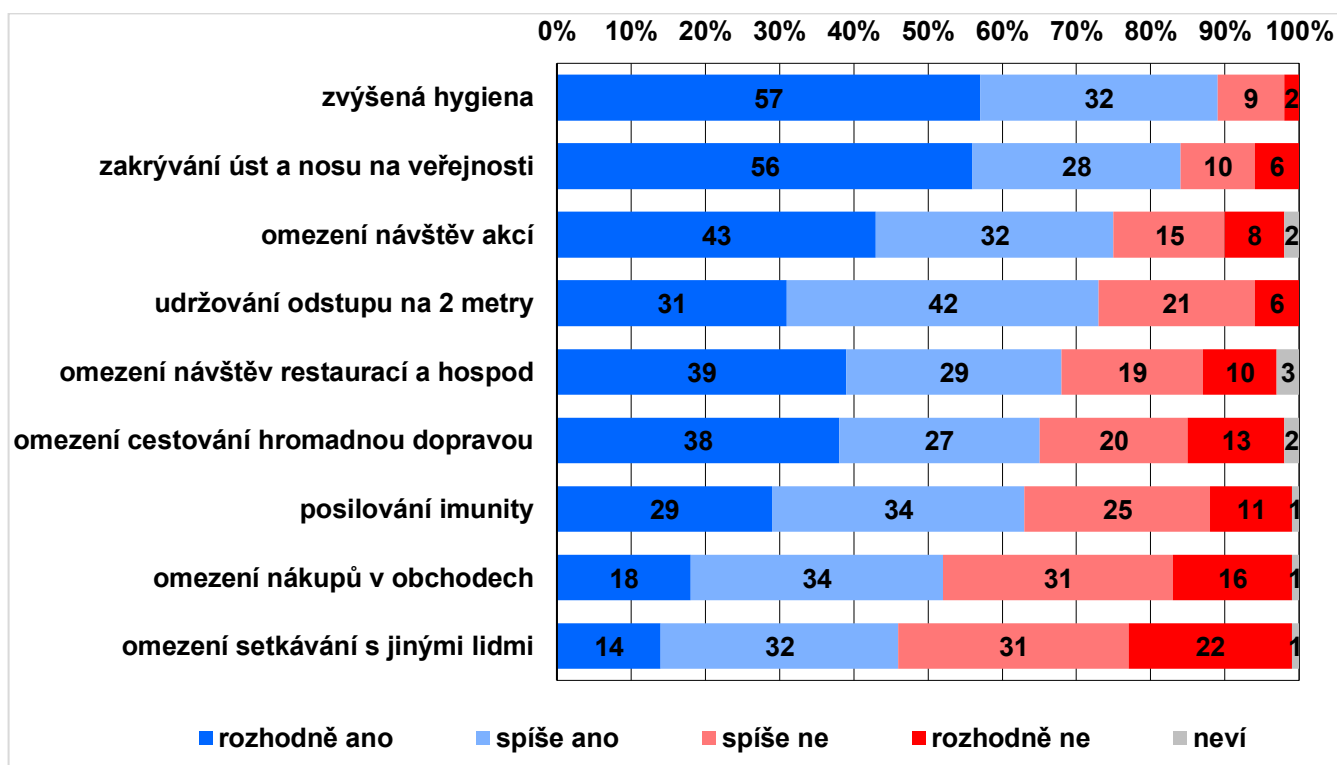
Další otázka pak byla položena pouze respondentům, kteří v předchozí otázce uvedli, že byli alespoň jednou testováni na onemocnění COVID-19 (n = 102). Na otázku, zda dotázaný sám má nebo měl testem potvrzené onemocnění COVID-19⁴, kladně odpověděly 3 % respondentů z otestovaných, zbývajících 97 % pak uvedlo, že toto onemocnění nemělo a ani v současnosti nemá, případně neví.

Ve výzkumu jsme se dále zajímali o to, kolik znají dotázaní lidé, o kterých vědí, že měli testem potvrzené onemocnění COVID-19.⁵ Více než osm desetin (82 %) české společnosti nezná osobně nikoho, kdo by měl testem potvrzené onemocnění COVID-19. Jednoho takového člověka zná desetina českých občanů (10 %) a 7 % lidí zná dokonce více než jednoho člověka, který má nebo měl testem potvrzené onemocnění COVID-19. Zbýlé 1 % dotázaných na položenou otázku neumělo odpovědět a zvolilo možnost „nevím“.

Odpověď, že osobně nezná nikoho, kdo by měl testem potvrzené onemocnění COVID-19, častěji uváděli dotázaní starší 65 let.

Všech respondentů jsme se dále zeptali, zda oni sami dělají v souvislosti s šířením nového typu koronaviru některá opatření (viz graf 3).⁶

Graf 3: Dělá/nedělá opatření v souvislosti s šířením nového typu koronaviru (v %)

Zdroj: CVVM SOU AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 4. – 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 3, lidé nejčastěji praktikovali zvýšenou hygienu (např. mytí rukou, dezinfekce domácnosti apod.), kterou dodržovalo téměř devět desetin 89 % české veřejnosti, z toho 57 % zvolilo možnost

⁴ Znění otázky: Máte nebo jste měl(a) testem potvrzené onemocnění COVID-19? Možnosti odpovědí: Ano, ne.

⁵ Znění otázky: „Kolik osobně znáte lidí, o kterých víte, že měli testem potvrzené onemocnění COVID-19?“ Možnosti odpovědí: Nikoho, jednoho, dva, tři, čtyři, pět a více.

⁶ Znění otázky „Děláte následující opatření v souvislosti s šířením koronaviru? a) zvýšená hygiena (mytí rukou, dezinfekce domácnosti apod.), b) omezení cestování veřejnou dopravou, c) omezení nákupů v obchodech, d) posilování imunity (zvýšený příjem vitamínů apod.), e) omezení setkávání s jinými lidmi (rodinou, přáteli, kolegy, obchodními partnery atd.), f) zakrývání úst a nosu na veřejnosti (nošení roušek, respirátorů apod.), g) udržování odstupu od dalších lidí na přibližně 2 metry, h) omezení návštěv restaurací a hospod, i) omezení návštěv akcí a prostor, kde se shromažďuje větší počet lidí (např. sportovní, kulturní, náboženské).“ Možnosti odpovědí: Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

„rozhodně ano“ a 32 % „spíše ano“, naopak že zvýšenou hygienu nedodržují, uvedlo 11 % dotázaných, z toho 9 % „spíše ne“ a pouze 2 % „rozhodně ne“.

Většinový podíl (84 %) českých občanů také dodržoval zakrývání úst a nosu na veřejnosti, z toho 56 % „rozhodně ano“ a dalších 28 % „spíše ano“. Zakrývání nepraktikovala více než sedmina (16 %) občanů, z toho 10 % „spíše ne“ a 6 % „rozhodně ne“.

Třetí nejčastější opatření obyvatel ČR starších 18 let v souvislosti s šířením nového typu koronaviru bylo omezení návštěv akcí a prostor, kde se shromažďuje větší počet lidí (např. sportovní, kulturní, náboženské), ke kterému přistoupily tři čtvrtiny (75 %) české společnosti z toho 43 % „rozhodně ano“ a dalších 32 % „spíše ano“. Necelá čtvrtina (23 %) lidí k omezení návštěv akcí nepřistoupila, z toho 15 % „spíše ne“ a 8 % „rozhodně ne“.

K udržování odstupu od dalších lidí na 2 metry v souvislosti s šířením nového typu koronaviru přistoupily téměř tři čtvrtiny (73 %) obyvatel ČR, z toho 31 % „rozhodně ano“ a 42 % „spíše ano“. Spíše nebo rozhodně nedodržovala odstup od dalších lidí o málo více než čtvrtina (27 %) lidí, z toho 21 % „spíše ne“ a jen 6 % „rozhodně ne“.

Nadpoloviční většina české společnosti dodržovala i následující opatření: omezení návštěv restaurací a hospod (68 %), omezení cestování hromadnou dopravou (65 %), posilování imunity (63 %) a omezení nákupu v obchodech (52 %). Jediné opatření, u kterého mírně nadpoloviční většina občanů uvedla, že ho nedodržovala, bylo omezení setkávání s jinými lidmi, které nedodržovalo 53 % lidí, z toho 31 % „spíše ne“ a 22 % „rozhodně ne“.

Ke všem výše uvedeným opatřením častěji přistoupily ženy než muži. Vyšší podíl dodržování u většiny zmíněných opatření jsme zaznamenali u lidí ve věku od 55 let výše, zejména pak u lidí nad 65 let. Lidé, kteří svůj zdravotní stav hodnotí jako horší, také relativně častěji oproti průměru populace dodržovali zvýšenou hygienu, zakrývání úst a nosu, a také omezení setkávání s jinými lidmi. Vliv vzdělání nebo regionální struktury se v dodržování jednotlivých opatřeních nijak významněji neprojevil.

Tabulka 1: Dělá/nedělá opatření v souvislosti s šířením nového typu koronaviru (v %) měsíční srovnání

	květen 2020	červen 2020
	ano/ne	ano/ne
zvýšená hygiena	91/9	89/11
zakrývání úst a nosu na veřejnosti	94/6	84/16
omezení cestování hromadnou dopravou	72/25	65/33
posilování imunity	65/34	63/36
omezení nákupů v obchodech	66/33	52/47
omezení setkávání s jinými lidmi	70/29	46/53

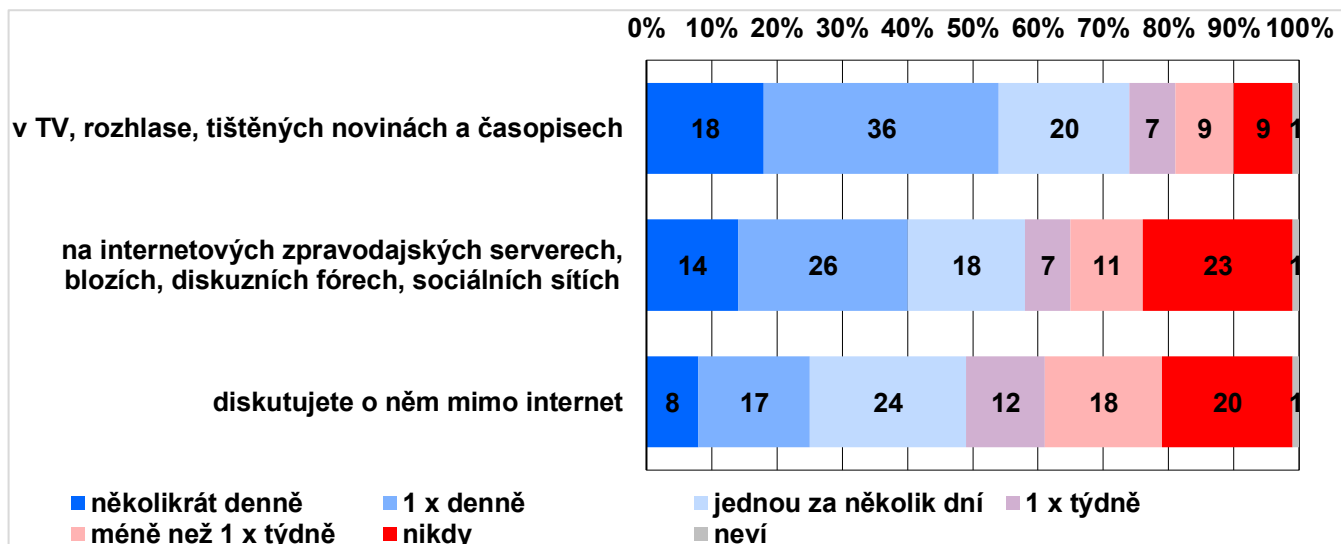
Pozn.: „ano“ znamená součet odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“, „ne“ je součet odpovědí „spíše ne“ a „rozhodně ne“. Dopočet do 100 % tvoří spontánní odpovědi „neví“. Položky seřazeny sestupně podle podílu „ano“ v aktuálním výzkumu.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI a Naše společnost – speciál 2020, 4. – 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI

Tabulka 1 ukazuje meziměsíční změnu v dodržování šesti srovnatelných opatření, která byla též dotazována v květnovém výzkumu. K nejméně výraznému poklesu o 24 procentních bodů došlo u omezení setkávání s jinými lidmi. Dále pak u omezení nákupů v obchodech (pokles o 14 procentních bodů), zakrývání úst a nosu na veřejnosti (pokles o 10 procentních bodů) a omezení cestování hromadnou dopravou (pokles o 7 procentních bodů). U dalších dvou opatření je zaznamenán pokles v dodržování opatření statisticky nevýznamný a věcně lze interpretovat jako stejný výsledek. Jedná se o zvýšenou hygienu a posilování imunity.

V souvislosti se situací spojenou s šířením nového typu koronaviru jsme se všech respondentů dále zeptali, jak často sledují dění kolem koronaviru v různých typech sdělovacích prostředků (viz graf 5).⁷

Graf 5: Sledování dění kolem koronaviru (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál 2020, 4. – 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Nadpoloviční většina (54 %) českých občanů sledovala v červnu dění kolem koronaviru v televizi, rozhlase či tištěných novinách nebo časopisech alespoň jednou denně, z toho 18 % několikrát denně a 36 % jedenkrát denně. Jedna pětina (20 %) pak toto dění v uvedených sdělovacích prostředcích sledovala jednou za několik dní, přibližně čtrnáctina (7 %) jedenkrát týdně, necelá desetina (9 %) méně než jednou za týden. A další necelá desetina (9 %) českých občanů nesledovala dění kolem koronaviru v televizi, rozhlase či tištěných novinách a časopisech vůbec.

Sledování dění kolem koronaviru na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech či sociálních sítích se vůbec nevěnovala více než pětina (23 %) české veřejnosti, několikrát denně zde dění kolem koronaviru sledovala více než desetina (14 %) občanů, další více než čtvrtina (26 %) jednou denně, 18 % jednou za několik dní, 7 % jednou týdně a 11 % pak méně než jednou týdně.

Aktuální dění kolem koronaviru, pak bylo pro české občany také námětem diskuzí mimo internet, když vůbec o něm nediskutovala jen jedna pětina (20 %) z nich, necelá desetina (8 %) uvedla, že takto diskutovala dokonce několikrát za den a méně než pětina (17 %) jednou denně. Přibližně čtvrtina (24 %) oslovených v našem průzkumu uvedla, že diskutovala o dění kolem koronaviru mimo internet jednou za několik dní, 12 % asi jedenkrát týdně a 18 % pak méně než jednou týdně.

Sledování dění kolem koronaviru prostřednictvím rádia, televize či tištěných novin nebo časopisů bylo nejvíce frekventované u lidí starších 65 let, když se mu několikrát denně věnovala třetina (33 %) a jedenkrát denně téměř polovina (47 %) občanů této věkové kategorie. S klesajícím věkem pak klesá také frekvence sledování tohoto dění prostřednictvím uvedených sdělovacích prostředků, když u nejmladší věkové kategorie 18 až 24 let je sleduje několikrát denně méně než desetina (7 %) občanů a jedenkrát denně méně než pětina (19 %).

Co se týče sledování dění kolem koronaviru na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech či na sociálních sítích, tak alespoň jednou denně ho zde častěji sledují muži než ženy a lidé s vysokoškolským vzděláním. Lidé ve věku 18 až 24 let pak častěji než ostatní uváděli, že ho takto sledují jednou za několik dní.

⁷ Znění otázky: Jak často sledujete dění kolem koronaviru: a) v televizi, rozhlase, tištěných novinách a časopisech, b) na internetových zpravodajských serverech, blozích, diskuzních fórech a na sociálních sítích (např. Facebooku, Twitteru nebo Instagramu), c) a diskutujete o něm mimo internet? Možnosti odpovědí: Několikrát denně, 1 x denně, jednou za několik dní, 1 x týdně, méně než 1x týdně, nikdy.

Specifickou skupinu pak v tomto ohledu tvořili lidé nad 65 let, kteří v 54 % případů dění prostřednictvím uvedených internetových zdrojů nesledovali vůbec.

U diskuzí o dění kolem koronaviru mimo internet jsme také zaznamenali vazbu na věk, s tím že relativně častěji takto diskutovali věkové skupiny starší 55 let. V případě lidí s nejnižším vzděláním (dokončeným nebo nedokončeným základním vzděláním) je vyšší podíl těch, co takto nediskutují nikdy.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost – speciál 2020</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Median, s.r.o.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>4. – 17. 6. 2020</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomické postavení, frekvence užívání internetu</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj, velikost místa bydliště x kraj</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1011</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>KK.1, KK.2, KK.3, KK.4, KK.5, KK.9, KK.19</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>oz200703</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>3. července 2020</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]